

La jeunesse inédite de Napoléon van Paul Bartel is geen klassieke biografie van de hele levensloop van Napoleon, maar een diepgravende studie van zijn vormingsjaren, van zijn geboorte op Corsica tot zijn doorbraak tijdens de Franse Revolutie. Bartel baseert zich op weinig bekende en deels ongepubliceerde documenten om nieuwe inzichten te bieden in de ontwikkeling van de jonge Napoleon Bonaparte.

Uitgebreide samenvatting

Centrale stelling van het boek

Bartel vertrekt van het idee dat men Napoleon pas echt kan begrijpen door zijn jeugd te bestuderen. Volgens hem liggen de belangrijkste kenmerken van de latere keizer al zichtbaar besloten in zijn vroege jaren: zijn ambitie, intellectuele nieuwsgierigheid, koppigheid, gevoel voor eer, politieke flexibiliteit en uitzonderlijke wilskracht. De auteur bekritiseert eerdere historici omdat zij vaak vertrouwden op latere herinneringen en anekdotes, terwijl hij probeert terug te keren naar primaire bronnen en vergeten documenten.

1. Jeugd op Corsica

Het eerste deel behandelt Napoleons geboorte in 1769 in Ajaccio, kort nadat Corsica onder Frans bestuur was gekomen. Deze historische context is cruciaal: Napoleon groeit op tussen twee werelden.

Enerzijds behoort zijn familie tot de Corsicaanse notabelen, anderzijds moeten zij zich aanpassen aan het nieuwe Franse gezag. De jonge Napoleon ontwikkelt daardoor een complexe identiteit. Hij voelt zich sterk verbonden met Corsica en bewondert de Corsicaanse nationalist Pasquale Paoli, die voor veel eilandbewoners een held is. Tegelijk beseft hij dat zijn toekomst afhangt van Frankrijk.

Volgens Bartel verklaart deze dubbele loyaliteit later veel van Napoleons pragmatische politieke houding: hij leert al vroeg dat idealen en macht niet altijd samenvallen.

2. De schooljaren in Frankrijk

Vervolgens beschrijft Bartel Napoleons vertrek naar het Franse vasteland voor zijn opleiding.

Op scholen in Autun en later Brienne ervaart Napoleon een gevoel van vervreemding. Hij spreekt Frans met een zwaar Corsicaans accent, is relatief arm vergeleken met veel medeleerlingen en wordt vaak als buitenstaander behandeld.

Deze periode vormt zijn karakter diepgaand:

- Hij wordt teruggetrokken en onafhankelijk.
- Hij leert zichzelf intellectueel te ontwikkelen.
- Hij zoekt zijn toevlucht tot lezen en studie.
- Hij ontwikkelt een sterke competitiedrang.

Bartel benadrukt dat Napoleon geen sociaal populaire leerling was. Zijn eenzaamheid dwingt hem echter om discipline en zelfvertrouwen te ontwikkelen. Hij leest geschiedenis, filosofie en militaire werken met een intensiteit die uitzonderlijk is voor zijn leeftijd.

3. De Militaire School van Parijs

Na Brienne wordt Napoleon toegelaten tot de Koninklijke Militaire School in Parijs.

Hier specialiseert hij zich in artillerie, een technisch en intellectueel veeleisend wapenonderdeel. Bartel beschrijft hoe deze keuze van groot belang is voor zijn latere carrière.

Artillerie vereist:

- wiskundige kennis;
- organisatorisch vermogen;
- precisie;
- analytisch denken.

Volgens Bartel ontwikkelt Napoleon hier de rationele en systematische aanpak die later zijn militaire campagnes zal kenmerken. In tegenstelling tot veel aristocratische officieren baseert hij zich niet alleen op afkomst of moed, maar ook op studie en vakbekwaamheid.

4. Eerste jaren als officier

Na zijn afstuderen wordt Napoleon officier in het Franse leger.

Bartel besteedt veel aandacht aan zijn garnizoensleven in plaatsen zoals Valence en Auxonne. Deze jaren lijken op het eerste gezicht weinig spectaculair, maar zijn volgens de auteur essentieel.

Napoleon:

- leest enorme hoeveelheden boeken;
- schrijft essays en politieke teksten;
- bestudeert geschiedenis en staatskunde;
- analyseert militaire campagnes uit het verleden.

Hij leeft sober en vaak in financiële moeilijkheden. Toch gebruikt hij deze tijd als een periode van intellectuele voorbereiding. Bartel ziet hierin een van de belangrijkste verklaringen voor Napoleons latere succes: wanneer de Revolutie uitbreekt, beschikt hij al over een uitzonderlijk ontwikkelde politieke en militaire visie.

5. Corsica en de breuk met Paoli

Een van de meest originele delen van het boek behandelt Napoleons terugkeer naar Corsica tijdens de eerste revolutionaire jaren.

Aanvankelijk ziet Napoleon de Franse Revolutie als een kans om Corsica meer autonomie te geven. Hij probeert samen te werken met Paoli, zijn vroegere held.

Geleidelijk ontstaan echter ernstige conflicten:

- Paoli wantrouwt de radicalisering van de Franse Revolutie.
- Napoleon kiest steeds duidelijker de kant van de Franse Republiek.
- Politieke spanningen groeien uit tot persoonlijke vijandschap.

Bartel beschouwt deze breuk als een beslissend moment. Napoleon moet kiezen tussen zijn geboortegrond en zijn politieke toekomst. Uiteindelijk kiest hij voor Frankrijk.

Deze keuze leidt ertoe dat de familie Bonaparte Corsica moet verlaten en vrijwel als politieke vluchtelingen naar Frankrijk terugkeert.

6. Ballingschap en politieke vorming

Na zijn verdrijving van Corsica maakt Napoleon een moeilijke periode door.

Bartel toont hoe deze ervaring zijn denken beïnvloedt:

- hij leert omgaan met politieke nederlagen;
- hij ontwikkelt een diep wantrouwen tegenover facties;
- hij raakt overtuigd van het belang van sterke centrale macht;
- hij leert zich aan veranderende omstandigheden aan te passen.

De auteur ziet hierin de oorsprong van Napoleons latere staatsmanschap. De toekomstige keizer begrijpt uit eigen ervaring hoe snel politieke allianties kunnen veranderen en hoe belangrijk macht en stabiliteit zijn.

7. Vooravond van zijn opkomst

Tegen het einde van het boek staat Napoleon op de drempel van zijn grote carrière.

De jeugdjaren hebben volgens Bartel een aantal fundamentele eigenschappen gevormd:

- een onverzadigbare ambitie;
- uitzonderlijke intellectuele discipline;
- strategisch inzicht;
- vermogen om zich aan nieuwe omstandigheden aan te passen;
- bereidheid om oude loyaliteiten op te geven wanneer dat noodzakelijk wordt.

Wanneer de Revolutie kansen creëert voor talentvolle officieren, is Napoleon daardoor beter voorbereid dan de meeste van zijn tijdgenoten. De beroemde successen van Toulon en zijn snelle promoties verschijnen in Bartels interpretatie niet als toeval, maar als het logische resultaat van jaren van voorbereiding.

Belangrijkste conclusies van Bartel

Volgens Paul Bartel ligt de sleutel tot Napoleons latere grootheid niet uitsluitend in zijn militaire genie, maar vooral in zijn jeugd:

1. Corsica gaf hem een sterk gevoel van identiteit en onafhankelijkheid.
2. Zijn isolement op Franse scholen maakte hem zelfredzaam.
3. Zijn opleiding in de artillerie leerde hem analytisch denken.
4. Zijn jaren als jonge officier vormden hem intellectueel.
5. De breuk met Paoli leerde hem politieke realiteit boven sentiment te plaatsen.
6. Zijn ervaringen van mislukking en ballingschap maakten hem veerkrachtig.

Het boek schetst daardoor een beeld van Napoleon niet als een wonderkind dat plotseling verschijnt, maar als een jonge man wiens latere successen geleidelijk werden voorbereid door een reeks vormende ervaringen, conflicten en intellectuele inspanningen.